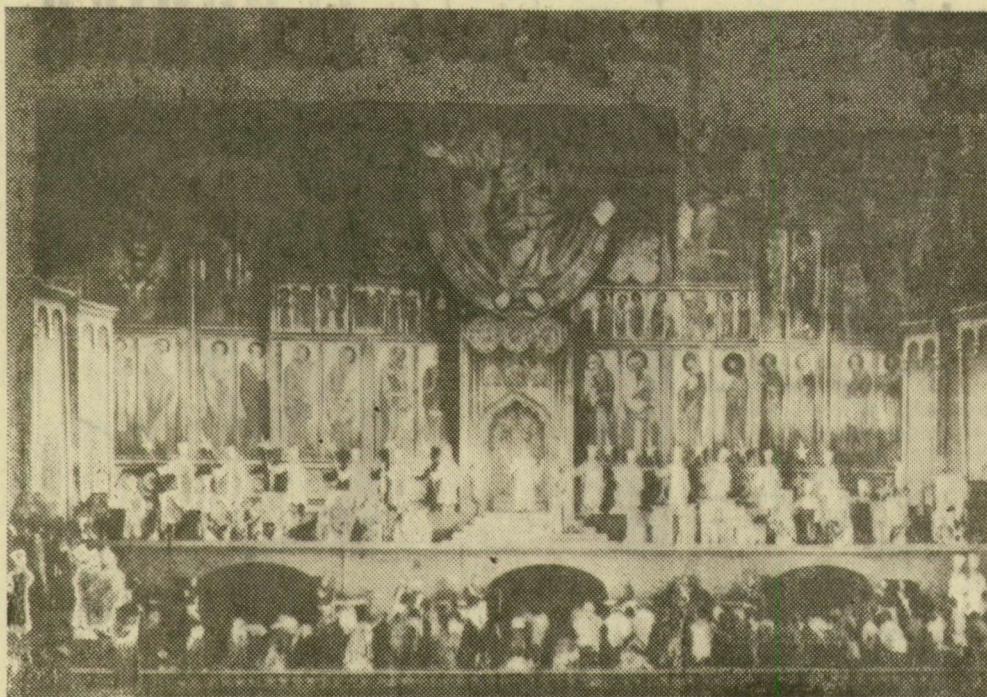

Siflis József felvétele

Dóm előtt a Borisz Godunov

Szombaton este kerül sor a dóm előtti színpadon az idei első operabemutatóra, Muszorgszkij Borisz Godunov című operájának előadására. A monumentális produkciónak ígérkező előadást Szinetár Miklós rendezte és Vaszy Viktor vezényli. A szegedi szabadtéri hagyományainak megfelelően, ez az operabemutató is monumentálisra, látványosságra törekszik. Sokat segít ebben Fülöp Zoltán hatalmas színpadképe. A vállalkozás — méreteit, nagyságát tekintve — a szabadtéri korábbi nagy sikereihez, az Aidához és a Trubadurhoz hasonlítható. Képünkön jelenet a keddi esti próbáról.

Rendhagyó karrier

Késve érkezett a randevúra, melyet a városban kevésbé jártas vendégeinkkel tanácsos módon rendre a Virág terrasra beszélünk meg. Ezt nem lehet eltéveszteni. Csányi Jánosnak azonban nyomosabb alibije volt: orvostól jött. Alaposan megfázott a hétfői próbán, nem is érezte magát kifogástalannul, mégis „megfújta” a felső hangokat — így aztán szigorú utasításra a premie- rig szünetre kell.

— Az énekes halála — mutat torkára lemondóan —, ha jó hangban vagyok rózsaszínben látom a világot, ilyenkor minden szürke, egyhangú, merő reménytelenség. Pedig vastorkom van, fél évig „üvöltöttem” a Siegfriedet Pesten, három oktavnyi hangterjedelemmel basszbariton szerepeket is tudok — és most tessék, egyetlen hüvös este betette a kaput.

Nagy baj azért nincs, sajnos énekeseknek számolni kell az efajta veszélyekkel. Mindenesetre alapos diétát tarthat a hangjának szombatig, hogy a Borisz bemutatóján azt a Grigorij trónkövetelőt hallja a szegedi publikum, aki az utóbbi évek egyik legnagyobb operai föl-tünése volt Pesten. Ha lehet egy karriert várattannak, véletlenül vagy rendhagyónak mondani, Csányi János feltétlenül.

— Artistaként kezdtem pályát — segítőtársa mosolyogva, miközben kézműveltséggel jelzi, az összefüggéseket később elmagyarázza. — Válogatott akrobatikus tornász-ként álltam az embergúla alatt, szilárdítottam. S ha hozzáveszem, hogy hosszútávú futással és ökolívással is foglalkoztam, elég messziről startoltam az operaszínpad-ra. Persze szerettem a zenét, gyakran eljártam az Operaházba, hallás után jegyeztem meg az áriákat, s amikor jó kedvem volt, széles torokkal énekeltem a „sérőrepertoárt”. Így történt azon az 1954-es napon is, amikor a fővárosi 3-as számú autójavítónál dolgoztam. Délután beállított a Váci úti szervizbe egy kocsi, vezetője az Operaház sófőre volt. Bent kornyikáltam az udvarban, mikor odajött és — mint a mesében — felajánlotta szolgálatait. Másnap meghallgatott az Operaház igazgatója. Tóth Aladár, akitől kaptam egy címet: tessék tanulni énekelni. Az-

után bejártam az Operaházba statisztálni, lesni kezdték a szakmát. A véletlen segített ismét: két éves tanulás után kaptam a hírt, bonvivánt keresnek Kaposváron. Itt ugrottam fejést a mélybe — mindjárt a Mosoly országával. Újabb két esztendő múlva már Pécsen folytattam az operetteket, de rámtalál az első operaszerep is, Szostakovics Katerina Izmajlóvában. Ezt követték a Jenufa, a Bánk, a Búvós vadász Marja.

Számítsunk a számítógépekre!

Ipari-tudományos konferencia

Tegnap délelőtt a városi tanács háza nagytermében megkezdődött a IV. ipari-tudományos konferencia. Az előadásorozat témájául idén az előadások témájaként a számítógépek alkalmazását választották a rendezők. Szeged, úgy is, mint a programtervező matematikus-képzés bázisa, úgy is, mint a JATE Kibernetikai Laboratóriumának otthona, adó város, joggal vállalkozhatott ilyen témájú konferencia rendezésére. A kezdeményezés időszere, csokorba kell szedni a számítógép alkalmazás lehetőségeit-problémáit, hisz a IV. ötéves terv már komoly szerepet szán ezeknek az okos gépeknek, s kisebb számítógépeket már a Videoton is készít. A rangos esemény megnyitóján megjelent és az elő- nöksegen foglalt helyet

Megint rendhagyó kitérő. Az énekesjelöltek általában klasszikus-romantikus darabokkal kezdik; Csányi János modern színpadra csöppent.

— Pécsről 1966-ban a Fővárosi Operettszínházhoz tértem haza. Több szempontból, hiszen a szomszédban lakom, a Hájós utcában, ahová saroknyira az Operaház is. Az operettszínházzal bejártam külföldet, Olaszországot, Stockholmot, Brüsszelt és a szomszédos államokat. Állandó tanulás közepette 1969-ben aztán sikerült Lukács Miklósnál a próbaéneklés, felvettek az Operába.

S hogy teljes legyen a kép, az ideit nagy feltűnést keltett Siegfrieddel, a Ring talán legnehezebb feladatával Csányi János belépett az elsőszámú Wagner-tenorok sorába. Az új évad ismét súlyos szerepeket ígér, az Istene alkonyát és talán az Otellót. A sor végén pedig néhány esztendő múlva ott lehet a teljes Wagner-tetralógia, a Ring. Addig azonban lesz még egyéb dolga. Ne menjünk messzire: most szombaton Szegeden, a Borisz Godunov...

Nikolényi István

A fellendülő néptánc- mozgalomról

Beszélgetés Rábai Miklóssal

Régi kedves vendége a Szegedi Szabadtéri Játékoknak az Állami Népi Együttes, és Kossuth-díjas vezetőjével, Rábai Miklóssal is úgy beszélgetünk, mintha nem is annyi hónapja, de bizony csak néhány hete fejeztük volna be a legutóbbi inter-jút...

— Milyen kedvvel jötték ismét Szegedre?

— Ide mindig jókedvvel jövünk! Szegeden szerepelni nagy tisztesség, s az a lehetőség, amelyet hatalmas méreteivel a Dóm téri színpad nyújt, újra meg újra megmozgatja mind a koreográfusok, mind a táncosok fantáziáját.

— Mi okozza a legtöbb fejtörést?

— Az, hogy az együttes 115 emberével hogyan töltsük be azt a teret, amelyet más előadásokon sok száz főnyi statisztaszerep is elfér. Mi nem alkalmazhatunk statisztákat, hiszen a táncosok zenére mozognak, s így mindegyiknek csak rontaná az összehatást a felfogadott segédzeneművet. Nekünk a kidolgozott maximálisan kell közönség elé lépni, mert csak így adhatunk teljes élményt.

— Miért az Ecseri lakodalmásra esett ismét a választás?

— Ez a jubileumi műsorunk, s ebben az összeállításban mutatjuk be legsikeresebb műsorainkat. Többek között magát a lakodalmast, amelyet immár 1700-szor adtunk elő, mondhatni, a világ minden táján. Jelenleg egyébként hét ilyen teljes estét betöltő műsorunk van, és két újabb programon is dolgozunk.

— Ez azt is jelenti, hogy az együttes új tagjainak meg kell tanulniuk a régi koreográfiát. Van-e sok új tag?

— Mivel a tánc elsősorban a fiataloké, a néptáncot is csak fiatalok tudják igazán szépen előadni. Ahhoz, hogy az együttes jó produkciókkal ruhkolhasson ki, új meg új táncosok szerződtetésére van szükség, olyanokra, akikben megvan a jó szerepléshez szükséges dinamizmus és erő. Többek között a Vasas nagyszíri együtteséből is jöttek hozzánk táncosok.

— A Vasas nagyszíri együttese fellépett a nemrég véget ért II. Nemzetközi Szakszervezeti Néptáncfesztiválon, ahol Rábai Miklós mint a zsűri társelnöke működött közre. Hogyan ítéli meg a néptáncnak ezt a versenyfórumát, s egyben nép-

táncmozgalom jelen helyzetét?

— Az újszegedi szabadtéri színpad nagyszerű találkozóknak adott otthont. Példás rendezésben egy olyan verseny zajlott le itt, amely egyszerre bizonyította a baráti országok néptáncművészetének magas színvonalát, s azt, hogy az elmúlt évszázadok alatt a szomszédos kultúrák egymást állandóan termékenyítették. Különösen a szakemberek figyelhették meg a rokon motívumokat, illetve a mozdulatanyag alakulásának hasonló tendenciáit. Ami pedig magát a néptáncmozgalmat illeti, örömmel mondhatom, hogy ismét erőteljesen fejlődik.

Egy korábbi hullámvölgy után most ismét növekvőben van a művészeti ág kultúrája, s mind művelőinek, mind pedig híveinek táborára egyre nagyobb. Ez az öröndes jelenség feltehetőleg az urbanizáció ellenhatásaként mutatkozik meg, s azt jelenti, hogy a városi ember mennyire vágyik a természetesre, az őrsre, a folklor adta tiszta, nemes emberi értékekre.

— Nem kell tehát féltetni a néptánc jövőjét?

— Semmiképp sem! Igaz, hogy az úgynevezett primer tánc — amit az apa tanít meg a fiával — kevesebb, de mind több az úgynevezett szekunder tánc, amely oktatva, pódiumművészként hat, gyönyörködtet. Ha ez a szekunder tánc jó tradíciókra épít, ha a régi mozdulatokat a hagyomány szellemében formálja, akkor tovább éltheti népművészetünket a jövő generációk szellemi gyarapítására.

— Végezetül: milyen újabb nagy turné vár a Magyar Állami Népi Együttesre?

— A Columbia-társasággal tárgyalunk egy amerikai útról, amelynek során az USA nyugati partvidékét, illetve Kanadát járánk végig. Ha megegyezünk, jövő év januárjában repüljük át az óceánt...

Akác László

Népi játékok szabadtéri színpadon

A Magyar Állami Népi Együttes két szabadtéri produkciója, az 1969-ben bemutatott Jeles napok és az idén műsorra kerülő Ecseri lakodalmast, amelyet a régi koreográfusok jelenete egy régi gondolat megvalósítását jelent. Ez a gondolat a Szegedi Fiataloktól származik, azoktól a lelkes fiatal tudósoktól, művészekből, akik 40 esztendővel ezelőtt Hont Ferenc vezetésével megteremtették és sikerre vitték Szeged színház-művészeti vállalkozását.

A magyar nép színjátékszerű szokásainak gyűjtésével már régebb óta foglalkozott a néprajztudomány, ám a Szegedi Fiatalok gondoltak először arra, hogy az összegyűjtött anyagok színpadon, mégpedig a szegedi szabadtéri színpadon lenne legméltóbb helye. Ortutay Gyula foglalkozott e kérdéssel 1935-ben a közös viták eredményeit összefoglaló Magyar népi szabadtéri játékok című tanulmányában, mely a Szegedi Fiatalok A színpad című folyóiratának első számában látott napvilágot. Ortutay és Hont végső célja tulajdonképp a „modern magyar szabadtéri játékok” megteremtése volt. Arra akartak választ adni, hogyan használhatók fel ehhez a népi színjátékszerű szokások. Elképzelésük szerint e szokásformák adnák meg-

felelő elrendezésben ennek az új szabadtéri játéknak a külső keretét. Mai szemmel különösen figyelemre méltó, amit Ortutay erről az elrendezésről ír: „Csoportosíthatjuk népi kultúránk szokás-, hagyomány- és hiedelemanyagát az évszakok és ünnepek változása szerint vagy épp a születéstől a sírig haladó sorrendben.” A színpadra komponálásnak tehát két elképzelése született meg, melyeket a teoretikus hajlamú Hont „esztendőszínjáték”-nak, illetve „életszínjáték”-nak nevezett el.

A Kollégium közössége a népi játékok színpadra vite-
lével a parasztság „emberi

vergődésére”, „számkivetett sorsára” akart figyelmeztetni, ugyanakkor azonban szembe fordítani is egy dzsentroid, népszínműves kultúra uralmával és megmutatni a magyar parasztság, a magyar nép művészetének örök értékeit.

Tervük megvalósítása érdekében a legfontosabb feladatnak mindekelőt a parasztság színjátékszerű szokásainak összegyűjtését, elemzését tartották, annál inkább, mert ez a néprajzi kutatás akkortájt egyik leg-mostohább kezelt területe volt. Ortutay — ugyancsak A színpadban — külön cikkben hívta fel a figyelmet e munka halaszthatatlan sürgetésére. Később ő maga dolgozta ki a rögzítés és feldolgozás módszerét. Saját gyűjtéséből már korábban közre adott egy Nyírségből való betlehemes-játékot, a Kollégium közössége pedig 1938-ban tervbe vette Magyar színjátékszerű népi szokások címmel gyűjteményes kötetének kiadását. Erre azonban a kollégium feloszlása miatt már nem kerülhetett sor.

Évtizedeknek kellett eltelniük ezután.

A Magyar Állami Népi Együttes Jeles napok című műsora — mint erre Hont Ferenc nemrég megjelent Folklor és színház-tudomány című tanulmányában figyelmeztet — a népi szokás-, hiedelem- és hagyományanyag színpadra vitelének Ortutay és a Szegedi Fiatalok által megfogalmazott gondolatát valósítja meg: a tervezett két összeállítási lehetőség közül „az évszakok és ünnepek változása szerint” történő, az úgynevezett „esztendőszínjátékot”. Ehhez hadd tegyük hozzá: az Ecseri lakodalmast lakodalmast jelenete pedig része annak az egyelőre még mindig játéknak, megálmodott népi játéknak, mely a paraszti életet mutatná be „a születéstől a sírig”,

Csaplár Ferenc